

ULOGA REVIZIJE NA TRŽIŠTIMA KAPITALA

THE ROLE OF AUDIT IN THE CAPITAL MARKETS

Prof dr. Jadranka Kapić, vanredni profesor

Katedra za računovodstvo i reviziju
Ekonomski fakultet, Univerzitet u Sarajevu
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Jadranka.kapic@efsa.unsa.ba

Abstrakt: Računovodstvene informacije i finansijsko izvještavanje imaju malu vrijednost ako se različite stranke ne mogu pouzdati u tačnost prenesenih informacija. Uistinu, to je primarna kvaliteta takvih informacija. Cilj je revizora i funkcije revizije pomagati korisnicima u utvrđivanju kvalitete dobivenih informacija. Funkcija je revizije dodavanje vjerodostojnosti informacijama zato što korisnici informacija trebaju imati povjerenje u njih prilikom donošenja odluka. Revizorova uloga i povjerljivost povezana s njegovim prisustvom odnosno prisustvom revizije i omogućuju realizaciju potencijalne vrijednosti računovodstvenih informacija. Prema tome, ono što funkcija revizije dodaje komunikacijskom procesu povezano je sa kvalitetom prenesenih informacija te s potrebama i željama korisnika da se procijeni kvaliteta informacija prije nego što ih oni počnu koristiti. Zbog toga revizor ima značajnu ulogu u rješavanju problema jaza vjerodostojnosti koji nastaju zbog sukoba interesa između različitih stranaka. Eksterni revizori takođe imaju odgovornost prema društvu, a posebno prema tržištu kapitala, zato što investitori, kreditori i drugi korisnici informacija nemaju direktan pristup korporativnom izvještavanju. U računovodstvu i reviziji informacije utiču na proces donošenja odluka. Visok kvalitet finansijskog izvještavanja neophodan je za održavanje čvrstog i efikasnog sistema tržišta kapitala. Za visoko likvidno tržište kapitala potrebna je dostupnost transparentnih i potpunih informacija kako bi investitori i kreditori mogli donijeti značajnu odluku prilikom alokacije svog kapitala između konkurentskih opcija.

Ključne riječi: uloga revizora, promjenljivo okruženje, potražnja i ponuda revizije, interesenti finansijskih izvještaja, obavezno i dobrovoljno finansijsko izvještavanje, ciljevi finansijskog izvještavanja, faktori korporativnog objavljivanja, kvaliteta revizije, agencijski trošak.

Abstract: Računovodstvene informacije i finansijsko izvještavanje imaju malu vrijednost ako se različite stranke ne mogu pouzdati u tačnost prenesenih informacija. Uistinu, to je primarna kvaliteta takvih informacija. Cilj je revizora i funkcije revizije pomagati korisnicima u utvrđivanju kvalitete dobivenih informacija. Funkcija je revizije dodavanje

vjerodostojnosti informacijama zato što korisnici informacija trebaju imati povjerenje u njih prilikom donošenja odluka. Revizorova uloga i povjerljivost povezana s njegovim prisustvom odnosno prisustvom revizije i omogućuju realizaciju potencijalne vrijednosti računovodstvenih informacija. Prema tome, ono što funkcija revizije dodaje komunikacijskom procesu povezano je sa kvalitetom prenesenih informacija te s potrebama i željama korisnika da se procijeni kvaliteta informacija prije nego što ih oni počnu koristiti. Zbog toga revizor ima značajnu ulogu u rješavanju problema jaza vjerodostojnosti koji nastaju zbog sukoba interesa između različitih stranaka. Eksterni revizori takođe imaju odgovornost prema društvu, a posebno prema tržištu kapitala, zato što investitori, kreditori i drugi korisnici informacija nemaju direktan pristup korporativnom izvještavanju. U računovodstvu i reviziji informacije utiču na proces donošenja odluka. Visok kvalitet finansijskog izvještavanja neophodan je za održavanje čvrstog i efikasnog sistema tržišta kapitala. Za visoko likvidno tržište kapitala potrebna je dostupnost transparentnih i potpunih informacija kako bi investitori i kreditori mogli donijeti značajnu odluku prilikom alokacije svog kapitala između konkurentskih opcija.

Key words: Role of auditor, changeable environment, demands and offers of audit, financial statements' stakeholders, obligatory and voluntary financial reportings, objectives of financial reporting, corporate disclosure factors, audit quality, agency cost.

UVOD

Pitanje uloge revizora u korporativnom izvještavanju značajna je tema na tržištu kapitala. Razvoj uloge revizora još uvijek je predmetom javne rasprave, te u pravilu se raspravlja o revizijskim očekivanjima, koje je nedvojbeno jedno od glavnih pitanja s kojima se suočila revizijska profesija posljednjih nekoliko godina. Očekivanje postoji kada revizori i javnost imaju različita vjerovanja o revizorovim obavezama i odgovornosti te o porukama koje prenose izvještaji revizora. Revizorsko očekivanje uopšteno se

definiše kao uspoređivanje različitih pogleda investitora ,kreditora i drugih korisnika revidiranih finansijskih izvještaja na ulogu revizije sa unaprijed utvrđenim mišljenjem o tome šta se može razumno očekivati od revizora ili sa onim što revizori misle da se od njih očekuje. Postoji li jaz između onoga što revizori rade i onoga što javnost očekuje da bi revizori trebali raditi. Ovo je jedno od značajnih pitanja vezanih za funkciju eksterne revizije. U pravilu prisutna je velika nepodudarnost između onoga što društvo očekuje od revizora i mišljenja korisnika informacija o funkciji revizije. Naime ,nerealna očekivanja proizlaze iz činjenice da korisnici revizijskih usluga imaju očekivanja o obavezama neovisnih revizora koja premašuju mogućnost revizijske profesije da pruži zadovoljavajuće usluge. Problemi nerealnih očekivanja vezano uz odgovornost revizora često je predmet rasprave u revizijskim krugovima. Kada pravna osoba propadne zbog prevare,lošeg upravljanja ili manipulacije finansijskim izvještajima od strane menadžmenta preduzeća, prisutna je tendencija da se okrive revizori jer nisu pružili adekvatno upozorenje o problemima.

1. Ključna uloga revizora u promjenjivom okruženju

Uloga revizora,priroda revizije i računovodstva drastično su se promijenila u posljednjih nekoliko godina kao rezultat promjena u okruženju. Naime,kritičkim pristupom u industriji i procesu revizije ,postiže se bolje razumijevanje o reviziji i njenom značajnom mjestu u društvu. Eventualne zablude koje su u današnje vrijeme povezane sa ulogom revizije proizlaze iz nesporednosti o njezinoj prirodi i tačnoj ulozi. Preduzeće je izloženo stalnim promjenama uzrokovanim tehnološkim napretkom,globalizacijom i internacionalizacijom te načinom na koji su pravne osobe organizovane i provode svoje poslovanje. Povećana sloboda procjene menadžmenta o računima u korporativnim poslovnim knjigama i besprimjeran konkurentni pritisak povećali su opasnost od prevarnog finansijskog izvještavanja. Proteklih godina skandali i finansijski neuspjesi bili su pokretači promjena u stavovima tržišnih regulatora. Te promjene uzdrmale su korporativno izvještavanje i revizijsku profesiju. Poslovno se okruženje uvijek mijenja i zbog toga računovodstvena i revizijska praksa moraju držati korak sa promjenama. Tijela kreatora standarda i tržišni regulatori moraju iz toga razloga nadzirati i aktualizirati standarde. Nekoliko je značajnih događaja obilježilo revizorsko okruženje u posljednjih nekoliko godina. Prvo, revizorsko se tržište proširilo jer se je broj statutarne subjekata koji zahtijevaju reviziju značajno povećao. Širenje revizije odgovara osnovnom pomaku u uzorku

upravljanja na razvijenim tržištima kapitala. To je uticalo na tržišne regulatore da poboljšaju svoju ulogu na revizijskom tržištu početkom 21.stoljeća,zahtijevajući da finansijska revizija onih preduzeća koja kotiraju na berzama postanu strogo kontrolisana. Drugo, funkcija i tržište revizije su pod direktnim uticajem međunarodnog tržišta vrijednosnih papira ,što dovodi do širenja revizijskog tržišta i većim nivoima nadzora od strane tržišnih regulatornih tijela na tržištima vrijednosnih papira. Tako je na početku 21.stoljeća,na osnovu sve većih kritika kvalitete obavljene revizije od strane revizora,američki Kongres donio je Zakon Sarbanes-Oxley (SOX).Suština SOX zakona bila je kreiranje Odbora za nadzor računovodstva javnih preduzeća (PCAOB),nevladinog tijela koje su osnovali preduzeća čijim se vrijednosnim papirima javno trguje i investicijska preduzeća koja imaju koristi od neovisne revizije. Cilj je PCAOB-a,uspostaviti povjerenje investitora, i društva uopšteno, u neovisne revizore javnih preduzeća .Međunarodna federacija računovođa (IFAC) također je uspostavila slična tijela,kao što je Odbor za razvoj javnog interesa (PIOB).Evropska je komisija ppduzela slične mjere kako bi povećala povjerenje javnosti. Naime,sve većim razvojem tržišta kapitala EU,Evropska je komisija osnovala Evropsku grupu tijela za nadzor revizije (EGAOB) .EGAOB će osigurati efikasnu koordinaciju novih sistema javnog nadzora nad statutarne revizorima i revizorskim društvima u EU. EGAOB je sastavljen od predstavnika sa visokog nivoa tijela odgovorni za javni nadzor nad statutarne revizorima i revizorskim društvima u zemljama članicama ili,ako takva tijela ne postoje ,predstavnik kompetentnih nacionalnih ministarstava,Samo osobe koje nisu praktičari mogu biti članovi EGAOB-a.

Dodatna je promjena u revizorskom okruženju koja je uticala na revizijsku praksu napredak u informacijskoj tehnologiji. Ubrzani razvoj u posljednjih nekoliko godina toliko je značajan da njihov razvojni put nije uporediv niti sa jednim prethodnim razdobljem. Takva dostignuća značajno su uticala na tržište i djelokrug revizije.

1.1. Potražnja i ponuda revizije

Finansijski izvještaji su proizvod različitih grupa koje sadrže ponudu i potražnju. Uloga je revizora u tom procesu je značajan element : jedna je uloga sudionika u procesu pružanja revidiranih finansijskih izvještaja,a druga je uloga ekonomskog agenta koji pruža uvjerenje o tim informacijama strankama koje potražuju korporativne finansijske izvještaje. Teorijski pristup potražnji i ponudi revizije koristan je u procjenjivanje potreba za regulativom i boljim funkcionisanjem tržišta revizije. Potražnja za revizijom i pretpostavke koje ta potražnja kreira za

ponudu revizije ključne su za tumačenje uloge i odgovornosti eksternih revizora na tržištu kapitala. Trenutna regulativa nameće ograničenja i kazne revizorima ako ne uspiju pružiti visoko kvalitetnu reviziju. Zbog rasprave o ulozi revizora na finansijskom tržištu javila se potreba za razvojem dobro definisane teorije potražnje za revizijom koja se zasniva na činjenici da potražnja za revizijom nastaje kako bi se uklonila asimetrija informacija između ugovorenih stranaka.

2. Interesenti finansijskih izvještaja

Rastući značaj korporativnih finansijskih informacija pri donošenju poslovnih odluka može se bolje razumjeti analizom karakteristika trenutnog okruženja finansijskog izvještavanja. Poslovno se okruženje sastoji od grupa i jedinica koje su pod uticajem zahtjeva regulatornih agencija za finansijskim izvještavanjem i imaju udjela u tome. Tu su uključeni: investitori, menadžeri, regulatori, bankari, zaposlenici, revizori, analitičari, posrednici informacija.

Investitori odnosno sadašnji i potencijalni dioničari su glavni interesenti finansijskih izvještaja te godišnjih izvještaja dioničkih društava. Raspon dioničara se kreće od malih do velikih dioničara, od pojedinaca sa relativno ograničenim sredstvima do institucija sa mnogo sredstava kao što su banke, osiguravajuća društva, investicioni fondovi. Dioničari mogu donijeti različite vrste poslovnih odluka koje će imati fokus na investiranje ili fokus na upravljanje, a u pojedinim slučajevima oba će nastati istovremeno.

Menadžment - Finansijsko izvještavanje i objavljivanje su značajni za menadžment prilikom komunikacije o i uspješnosti i upravljanju sa zainteresovanim strankama. Menadžment je agent kojem su investitori povjerali kontrolu nad dijelom njihovih resursa. Upravljački aspekt implicira da menadžeri imaju odgovornost djelovati u skladu sa interesima dioničara. Institucije koje daju zajmove – Odluke o davanju zajmova se temelje na ispitivanju finansijskih resursa preduzeća, buduće finansijske uspješnosti i procjene rizika. Procjena sposobnosti plaćanja ili kreditnog rizika zahtjeva od zaposlenika da procjeni distribuciju vjerovatnosti budućih novčanih tokova preduzeća, koji će biti raspoloživi za podmirenje duga. Kreditni zaposlenici procjenjuju postojeće i buduće kreditne klijente kako bi odredili mogu li im odobriti kredite. Zaposlenici su zainteresovani za korporativne finansijske izvještaje zato što ima finansijske informacije uglavnom koriste za planove naknada i penziono osiguranje što su osnova za porast plaća. Finansijski su izvještaji značajan izvor informacija o trenutnoj i potencijalnoj profitabilnosti preduzeća jer u pojedinim slučajevima i plaća se temelji na rezultatima poslodavca. Vlada i regulatorne agencije su

zainteresovane za korporativne finansijske informacije jer im mogu koristiti primjerice za vladina ugovaranja, obračunavanje poreza, određivanja rata u javnim uslužnim preduzećima i regulatornim intervencijama u slučaju zajmovnih garancija preduzeća koja su u poteškoćama. Međutim, informacije u finansijskim izvještajima nisu jedina stavka nego su značajni i ostali elementi primjerice i politički faktori. Ostale interesenti - Finansijski izvještaji i bilješke uz finansijske izvještaje predstavljaju izvor informacija koji vanjski korisnici, kao što su finansijski analitičari, kupci i dobavljači mogu koristiti kako bi donijeli zaključak o održivosti preduzeća.

2.1. Obavezno, dobrovoljno finansijsko izvještavanje i ciljevi finansijskog izvještavanja

Ponuda je korporativnih finansijskih informacija ključna za funkcionisanje efikasnog tržišta kapitala. Javna dionička društva uopšteno koriste dva tipa finansijskog objavljivanja: obavezno (regularno) objavljivanje i dobrovoljno objavljivanje kako bi informisali zainteresovane stranke o važnim finansijskim informacijama vezano za uspješnost dioničkog društva. Obavezni (regularni) finansijski izvještaji uključuju finansijske izvještaje, bilješke, diskusije, i analize menadžmenta te drugu regularnu dokumentaciju. U nekim zemljama zakonodavstvo upravlja sadržajem finansijskih izvještaja određujući smjernice za detaljno korporativno finansijsko izvještavanje, primjerice Velika Britanija, Francuska, Njemačka, Japan i Švedska kombinacija vladinih pravila i zakonodavstva te korporativnog oporezivanja određuje većinu sadržaja finansijskih izvještaja te korporativnog izvještavanja. U slučaju SAD-a, institucionalni okvir finansijskog izvještavanja je složeniji i uključuje SEC i Odbor za standarde finansijskog računovodstva (FASB). Pojedina preduzeća dobrovoljno prezentuju informacije, primjerice putem prognoza menadžmenta, prezentacija analitičara ili konferencijskih poziva, objava u štampi, internetskih stranica i drugih oblika korporativnih komunikacija. Isto tako, posrednici poput finansijskih analitičara, stručnjaka industrije i stručnih časopisa su izvori informacija o dioničkim društvima.

Finansijski izvještaji trebaju uključiti:

- bilansu stanja- izvještaj o finansijskom položaju
 - bilansu uspjeha – izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti
 - izvještaj o novčanim tokovima
- izvještaj o promjenama na kapitalu koji prikazuje:
- sve promjene na kapitalu povezane sa vlasnikom,

- sve promjene na kapitalu koje nisu povezane sa vlasnikom, računovodstvene politike i objašnjavajuće bilješke uz finansijske izvještaje koje uključuju:
- objavljivanja koja zahtijevaju propisi
- bilješke koje zahtijevaju odabrani računovodstveni standardi
- sve druge informacije potrebne za istinito i fer prikazivanje.

Ciljevi takvog finansijskog izvještavanja nisu ograničeni samo na finansijske izvještaje.

Prvi je cilj finansijskog izvještavanja pružanje informacija koje su korisne za donošenje poslovnih i ekonomskih odluka od strane eksternih i internih korisnika finansijskih izvještaja. Drugi je cilj finansijskog izvještavanja pomoći investitorima i kreditorima u predviđanju budućih novčanih tokova. Investitori i kreditori trebaju informacije o novčanim tokovima zato što očekivanja novčanih tokova utiču na tržišnu cijenu njihovih dionica i obveznica. Treći je cilj finansijskog izvještavanja pružanje informacija koje se odnose na ekonomske resurse dioničkog društva i prava na te resurse (obaveze) te informacije o učincima transakcija, događajima i okolnostima koje mijenjaju resurse i prava na te resurse. Revizija finansijskih izvještaja i drugih finansijskih informacija koje se pružaju korisnicima pridonosi vjerodostojnosti tih informacija te je iz tog razloga izvještaj revizora sastavni dio procesa korporativnog finansijskog izvještavanja.

2.2. Faktori koji utiču na korporativno finansijsko objavljivanje

Na ponudu finansijskog izvještavanja uglavnom utiču regulatorne i tržišne snage koje imaju veliki uticaj na sadržaj finansijskih izvještaja u vrijeme kada se ti izvještaji trebaju objaviti. Korporativno je objavljivanje ključno za efikasno funkcionisanje tržišta kapitala. Preduzeća mogu prikupiti sredstva na tržištu kapitala, ali moraju zadovoljiti zahtjeve koje nameću agencije za regulaciju tržišta kapitala. Naime, sudionici na tržištu kapitala, primjerice investitori i kreditori zahtijevaju pravovremene informacije o aktivnostima preduzeća. Tok kapitala od tržišta kapitala do preduzeća se sastoji od, prikupljanja sredstava uključuje vlasničku glavicu i posuđivanje sredstava putem finansijskih posrednika i fondova rizičnog kapitala. Dionička društva moraju objaviti određene finansijske izvještaje ekonomskim agentima na tržištu kapitala. Uz to mogu i komunicirati sa investitorima putem objave u štampi, finansijskih analiza i drugih izvještaja. Međutim, finansijsko izvještavanje ima mjesto u regulatornom okruženju zato što specifična pravila, upravljaju korporativnim izvještavanjem i objavljivanjem u većini zemalja. Posljednjih

godina regulatorne su agencije finansijskog tržišta unaprijedile propise finansijskog izvještavanja do besprimjernog stepena. Kao posljedica toga, broj je pravila i u računovodstvu, reviziji, upravljanju, na finansijskom tržištu visok, a procjene su da će se taj trend vjerovatno i nastaviti. Širenje finansijskih tržišta, zajedno sa ubrzanim tempom preduzetništva i ekonomskih promjena, značajno je povećalo vrijednost pouzdanih informacija na tržištu kapitala. Naime, sadržaj istorijskih finansijskih izvještaja i korporativnih izvještaja sastavljenih prema zahtjevima regulatornih tijela ne odgovara rastućoj potražnji od strane različitih zainteresovanih stranaka. Čini se da sadašnji model finansijskog izvještavanja ne uključuje dovoljno i pravovremene ekonomske implikacije ovih promjena. Međutim, vjerodostojnost dobrovoljnog objavljivanja ovisi o motivima menadžera koji ih izdaju, kao i o stepenu kvalitete informacija o ekonomskoj situaciji preduzeća koje nisu dostupne iz drugih izvora, uključujući obavezna objavljivanja.

3. Eksterni revizori, ponuda i potražnja za finansijskih informacijama

Na sadržaj finansijskih izvještaja značajno utiču faktori ponude i potražnje. Eksterni su revizori i revizorska društva glavni su sudionici u industriji čiji faktori proizvodnje uključuju finansijske izvještaje, računovodstvene i finansijske informacije i druge vrste podataka te čiji je proizvod provjeravanje tačnosti informacija koje pružaju dionička društva. Uloga je revizora u tom procesu značajna jer opskrbljuje revidirane informacije iz finansijskih izvještaja i kao ekonomski agent daje uvjerenje o tim informacijama strankama koje potražuju te finansijske izvještaje. Iz perspektive agencije, izvještaji su predmet nadziranja ili certifikacije od strane neovisnog revizora. Prisustvo je eksternog revizora opravdano zato što investitori žele pribaviti dodatne informacije kako bi uklonili superiornu informacijsku ulogu menadžmenta. Kada to posmatramo u terminima agencijskog odnosa, revizor je posrednik između menadžmenta preduzeća i korisnika finansijskih informacija. Međutim, uloga revizora kao posredničkog agenta u poslovnom okruženju ne može se primjereno definisati bez posebnog naglaska na pojmove kao što su neovisnost i poštenje. Konceptija revizorove neovisnosti od menadžmenta koji pruža korporativne finansijske informacije dio je profesionalne etike revizora i povlači odgovornost revizora prema različitim korisnicima finansijskih izvještaja. Kao i za menadžment, ta je odgovornost ojačana pravnim odgovornostima revizora, uključujući zakone o vrijednosnim papirima primijenjenih u zemljama sa snažnim tržištima kapitala. Treba naglasiti da revizori, uz ulogu

nosioca rizika kao ekonomsko agenta, imaju ulogu dobavljača informacija te imaju značajan udio u okruženju finansijskog izvještavanja. Prema tome, vjerodostojnost obaveznih objava finansijskih izvještaja glavna je briga regulatornih tijela, koja nastoje zaštititi interes javnosti. Ti zahtjevi omogućuju rast potražnje za uslugama revizije te omogućuju aktivnu ulogu revizorima na tržištu kapitala. Osim tih zakonskih zahtjeva, dva druga problema ističu nužnu potrebu za neovisnim posrednikom u finansijskom izvještavanju. Kao, prvo na tržištu kapitala je neophodno imati sistem nadziranja koji će osigurati efikasno funkcionisanje tržišta i alokaciju resursa zbog nedostatka znanja o djelovanju preduzeća i njegovog tima menadžera te zbog složenosti tržišnih mehanizama. To stvara potrebu za prisustvom eksternih revizora, zajedno sa drugim tržišnim mehanizmima te regulatornim i disciplinarnim akcijama. Kao drugo, rasprava o ugovornim odnosima i problemima povezanim sa sukobom interesa između dioničara i menadžmenta upućuje na to da će lošija informisana strana, a u pravilu dioničari imati potražnju za informacijama o nadzoru ponašanja bolje informisani menadžera. Revizija finansijskih izvještaja bila bi jedan od oblika takvih informacija, obzirom da eksterni revizor može pružiti zainteresovanim strankama – uglavnom investitorima- neovisno uvjerenje da su finansijski izvještaji u skladu sa GAAP-om ili MSFI-jem. Potreba za neovisnom trećom stranom koja će utvrditi stepen usklađenosti između tvrdnji menadžmenta i kriterija korisnika rezultat su četiri uslova ;sukob interesa, posljedice, složenosti i udaljenosti. Međusoban odnos ova četiri uslova: sukoba interesa, posljedice, složenosti i udaljenosti omogućavaju korisnicima postizanje razumijevanja o primljenim informacijama bez pomoći neovisnog revizora. Ovi su uslovi glavni razlozi koji opravdavaju potražnju za revizijom koja provjerava finansijske izvještaje preduzeća i nadzire ugovore između različitih stranaka unutar organizacije. To još jednom dovodi do dominantne funkcije revizije u unaprjeđenju kvalitete informacija koju objavljuju dionička društva.

3.1. Kvalitet revizije i agencijski trošak

U kontekstu agencije, istraživači Watts i Zimmerman (1980) tvrde da su revizori specijalizirani s obzirom na nivo „kvalitete“ koji pružaju klijentima, te smatraju da se kvalitet revizije može definisati kao vjerovatnost da će revizor otkriti i izvijestiti značajne pogreške u računovodstvenom sistemu. Kvaliteta može biti dodatak revizijskoj usluzi koja pomaže u ublažavanju agencijskih sukoba između menadžera i vlasnika kapitala, dioničara. Nivo kvalitete koju zahtijevaju klijenti zasniva se na tome kako su usklađeni motivi menadžmenta sa motivima

vlasnika preduzeća. Preduzeće sa višim agencijskim troškovima mogu imati koristi od revizijskih usluga više kvalitete. To znači, veći (manji) obim agencijskih sukoba zahtjeva veću (manju) potražnju za kvalitetom revizije.

ZAKLJUČAK

Pojam revizije i njene karakteristike nije moguće objasniti bez objašnjenja okruženja u kojem revizori djeluju. Zbog stalno rastućih kritika o ulozi revizora na finansijskim tržištima, neophodno je opisati okruženje finansijskog izvještavanja, u sklopu kojeg eksterni revizori obavljaju svoje funkcije, uključujući snagu ponude i potražnje koje se nalaze u podlozi finansijskog izvještavanja. Karakteristike tog okruženja jesu složenost i raznolikost što može uticati na preferiranje za finansijskim informacijama glavnih stranaka, primjerice investitora, menadžmenta, revizora, posrednika informisanja. Ponuda i potražnja za finansijskim izvještajima i njihovim komponentama imaju značaj uticaj na funkciju revizije. Jedno je od značajnih pitanja uloga i uticaj regulatornih i tržišnih mehanizama na efikasnost okruženja finansijskog izvještavanja, a što je direktno povezano sa revizijom što može uticati na djelovanje revizora. Značajna je uloga i korporativnog objavljivanja koja ima važan uticaj na uspješnost preduzeća budući da problemi informacija i motiva ometaju efikasnu alokaciju resursa na tržištu kapitala. Finansijsko izvještavanje i objavljivanje su potencijalna značajna sredstva putem kojih menadžment komunicira sa zainteresovanim strankama o uspješnosti kompanije.

LITERATURA

- [1] American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)(1998), AICPA Professional
- [2] Bailey/Wild, International Accounting Standards: A guide to Preparing Accounts (1998), Deloitte & Touche
- [3] Deloitte Touche Tohmatsu (2005), IFRS in Your Pocket: 76.
- [4] International Federation of Accountants (IFAC)(2004a)“International Standards on Auditing
- [5] Schwieger/Rittenberg, Auditing, (1994), The Dryden Press, Sea Harbor Drive, Orlando in Florida
- [6] Standards, sv.I.. Američki revizijski standardi ,Jersey City:AICPA (www.aicpa.org.)